

PARS DECIMA QUINTA.

CAPUT PRIMUM.

Nehemias, audita Judæorum in patriam reductorum calamitate, sortem illorum deslet coram Deo; ejusque opem multis jejuniis ac precibus efflagitat.

QUESTIO UNICA. — QUO SENSU DICAT NEHEMIAS SE ET DOMUM PATRIS SUI PECCASSE.

Vers. 1: Verba Nehemiæ filii Helchiæ. Ex his verbis probabiliter deducitur, Nehemiam esse hujus libri scriptorem. Siquidem hunc videntur habere sensum: Hæc, et ea quæ sequuntur, sunt verba Nehemiæ, atque ab ipso conscripta sunt; neque enim proprie dicerentur verba Nehemiæ, nisi ab ipso scripta essent, utpote cum aliorum gesta æqualiter hoc libro referantur.

Et factum est, in mense casleu, anno vigesimo. Annus vigesimus intelligitur regis Artaxerxis. Sic enim habetur initio capitis sequentis: Factum est autem in mense Nisan, anno vigesimo Artaxerxis regis. Verum quæri hic potest, quomodo Nehemias audierit afflictionem populi sui anno illo vigesimo, mense casleu, ac deinde capite sequenti, eodem anno, mense nisan narretur auxilium a rege petiisse, cum mensis nisan præcedat mensem casleu. Variæ sunt responsiones, inquit Estius, sed simplicissima videtur esse, quod etsi apud Judæos in decursu anni, nisan præcesserit mensem casleu; ac proinde eodem anno judaico illa, quæ gesta sunt mense casleu, non possint præcessisse ea, quæ facta sunt mense nisan; tamen potuisse hæc fieri eodem anno vigesimo Artaxerxis; quia scilicet initium regni Artaxerxis potuit incepisse computari circiter a mense casleu, tuncque eodem regni anno mensem casleu sequetur mensis nisan. Nec hoc mirum videri debet: nam anni regum atque principum non incipiunt semper, etiam juxta modernum stylum, a calendis januarii, sed a mensibus, quibus thronum ascenderunt, inchoari solent.

̄. 6: Confiteor pro peccatis filiorum Israel, quibus peccarunt tibi. Et ego et domus patris mei peccavimus. Sic et Tobias dicit capite III sui libri: Ne vindictam sumas de peccatis meis, neque reminiscaris delicta mea, vel parentum meorum. Et Daniel cap IX: Cum confiterer peccata mea, et peccata populi mei. Quidam hæc sic interpretantur, ut quamvis isti fuerint innocentes, tamen in confessione junxerint se peccatoribus, quia membra erant gentis peccatricis. Sed hoc dici non potest: nam tunc tantum dicere potuissent: Nos peccavimus; et non in singulari per vocem ego, aut per ̄ peccata mea confessionem suam coram Deo instituisent, nisi mentiri voluissent, casu quo toti innocentes fuissent. Dicendum itaque, quod etiam sancti veraciter profiteantur peccata sua, et agnoscant quod propter illa patiantur afflictiones divinitus

immissas. Quomodo autem multis modis justi inter peccatores participes fiant peccati ipsorum, et per consequens etiam vindictæ, et afflictionum temporalium, pulchre delineat S. P. Aug., lib. I de Civ. Dei. Cap. autem 8 sic discurret: Sub uno igne aurum rutilat, palea fumat, et sub eadem tribula stipulæ comminuuntur, frumenta purgantur: nec ideo cum oleo amurea confunditur, quia eodem præli pondere exprimitur: ita ut una eademque vis irruens bonos probat, purificat, eliquat, malos damnat, vastat, exterminat. Unde in eadem afflictione mali Deum detestantur, atque blasphemant: boni autem precantur, et laudant. Tantum interest, non qualia, sed qualis tribula patiatur. Nam pari motu exagitatum, et exhalat horribiliter cœnum, et suaviter fragrat unguentum.

Quare autem cum malis puniantur boni, explicat S. doctor, cap. 9, dicens: Boni non usque adeo se a delictis deputant alienos, ut nec temporalia pro eis mala perpeti se judicent indignos: excepto enim, quod unusquisque, quamlibet laudabiliter vivens, cedit in quibusdam carnali concupiscentiæ, et si non ad facinorum immunitatem... ad aliqua tamen peccata vel rara, vel tanto crebriora, quanto minorâ, etc. Adde defectum correptionis fraternæ, quæ sæpe sub peccato obligat, ob quem Deus afflictionem immitit, teste Aug. ibidem, sicuti et minus ordinatum vitæ atque temporalium amorum, etc.

CAPUT II.

Nehemias a rege petit, et impetrat veniam redeundi Jerosolymam, et eam instaurandi; quo perveniens, suos ad murorum instauracionem hortatur.

QUESTIO PRIMA. — QUOMODO NEHEMIAS AB ARTAXERXE OBTINERIT VENIAM REDEUNDI JEROSOLYMAP, EAMQUE REEDIFICANDI.

Vers. 4: Oravi Deum cœli. ̄. 5: Et dixi ad regem: Si videtur regi bonum... ut mittas me in Judæam, ad civitatem sepulcri patris mei, et ædificabo eam. Nehemias petitioni suæ præmittit orationem ex duplici capite. 1: ut apte, et debite, divinitus adjutus, petitionem suam coram rege exponat. Defectu hujus adjutorii implorati, quamvis justa existimemus nos petere, dici tamen potest nobis: Nescitis quid petatis, utpote non petendo eo modo quo res petendæ sunt. Sic Apostolus Petrus post transfigurationem Domini rem secundum se licitam petit dicendo: Faciamus hic tria tabernacula; et tamen increpuit eum Dominus. 2. Oravit Nehemias, ut Deus permoveret animum regis, et inclinaret, quo benevolus fieret penitenti.

Cum autem summa reverentia Persæ suorum septemvira prævenirent, ipsisque injuriæ maximæ loco haberetur dehonestatio eorumdem, præcipue in ovis

bus amici tumulati erant: Nehemias urbem Jerusalem vocat civitatem sepulcri patris sui, ut hoc modo consensum regis facilius obtineat. Cum ergo amicus regis foret Nehemias, eo quasi motivo consensum ejus extorsit, quia violata erant parentum sepulera, quæ restituere, dum poterat, decebat filium et nepotem.

̄. 6: Dixitque mihi rex, et regina... Usque ad quod tempus erit iter tuum, et quando reverteris? Quantum temporis concessum sit Nehemiæ ad ædificandam urbem Jerosolymitanam, post quod redeundum ipsi erat in Persidem, nullibi exprimitur. Constat quidem Nehemiam per annos 12 mansisse in Judæa, ut patet hic cap. V, 14: nempe ab anno vigesimo Artaxerxis usque ad annum trigesimum secundum ejusdem, quibus annis ducem egit patriæ, et communem populi patrem; post quos rediit in Persidem ad regem. An simul et semel tantum temporis obtinuerit, non constat. Putant cum Tirino aliqui, primum tempus concessum, non excessisse spatium anni, post quem de indulto regis successive tempus prorogatum fuit ad salutem et prosperitatem populi judaici. Sed, ut jam dictum est, desuper nihil habetur in Scriptura.

QUESTIO II. — DE INITIO ET FINE SEPTUAGINTA HEBDOMADUM DANIELIS.

Ex Prophetia Danielis constat, quod 70 hebdomadæ initium suum desumant ab illo tempore, quo Judæis facultas data est reedificandi urbem Jerusalem. Unde cum in hoc libro de illa facultate data, et de reedificatione urbis Jerusalem agatur, non incongruum erit hic de 70 hebdomadibus tractare. Interim cum hæc materia admodum ampla, et vasta sit, eandem in plures partes dividemus. Primo itaque proponemus et exponemus prophetiam Danielis; secundo probabimus contra Judæos, quod ista prophetia agat de Christo, seu Messia, ac consequenter quod ipse jamdudum adveniret; ac tertio denique discutiemus, sub quo rege, et a quo regio decreto desumendum sit 70 hebdomadarum initium. Sit itaque

§ I. — PROPONITUR ET EXPONITUR PROPHETIA DANIELIS.

Cum propheta Daniel anno primo Darii Medi, quo jamjam absolvendi erant 70 captivitatis babilonice anni, fuis ad Deum precibus supplex postularet populi a durissima captivitate liberationem, exauditus a Deo, Gabrielis archangeli ministerio cognovit, non tantum quo tempore populus liberandus foret a temporali captivitate, sed etiam quo advenire deberet Messias, qui populum suum a captivitate spiritali dæmonis liberum, in libertatem filiorum Dei erat asseriturus, notatis fere singulis adventus, passionis, et mortis Christi circumstantiis. En verba prophetiæ, cap. IX, 24 et sequentibus: Tu ergo animadvertes sermonem, et intellige visionem. Septuaginta hebdomades abbreviatae sunt super populum tuum, et super urbem sanctam tuam ut consummetur prævaricatio, et finem accipiat peccatum, et deleatur iniquitas, et adducatur justitia sempiterna, et impleatur visio et prophetia, et ungatur Sanctus sanctorum. Scito ergo et animadvertes: Ab exitu sermonis, ut iterum ædificetur Jerusalem, usque

ad Christum ducem, hebdomades septem, et hebdomades sexaginta duæ erunt: et rursum ædificabitur platea, et muri in angustia temporum. Et post hebdomades sexaginta duas occidetur Christus: et non erit ejus populus, qui eum negaturus est. Et civitatem et sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo: et finis ejus vastitas, et post finem belli statuta desolatio. Confirmabit autem pactum multis hebdomada una: et in medio hebdomadis deficiet hostia et sacrificium: et erit in templo abominatio desolationis: et usque ad consummationem et finem perseverabit desolatio. Textus hebraicus paulo aliter habet, sed a Latino nihil discrepat; sic enim vertitur: Hebdomadæ septuaginta decimæ super populum tuum, et super civitatem sanctitatis tuæ ad consumendam prævaricationem, et ad sigillandum peccata, et ad expiandum iniquitatem, et ad adducendam justitiam sæculorum, et ad sigillandum visionem et prophetiam, et ad unguendum sanctitatem sanctitatum. Et scies, et intelliges ab exitu sermonis ad reverti faciendum, et ad ædificandum Jerusalem usque ad unctum ducem, hebdomadæ septem, et hebdomadæ sexaginta et duæ: redibit et ædificabitur platea, et fossa, et in coarctatione temporum. Et post hebdomadas sexaginta et duas excidetur Unctus, et non ei: et civitatem et sanctitatem corrumpet populus ducis venturi, et usque ad finem decimæ desolationes, et roborabit pactum multis hebdomada una: et dimidio hebdomadæ cessare faciet sacrificium et munus, etc.

Notandum autem, quod hic per hebdomadas non intelligantur hebdomadæ dierum, seu septem dies; sed hebdomadæ annorum, seu septem anni, prout fatentur omnes Hebræi cum Aben-Ezra ita scribente: Hebdomades hic intelliguntur de annis, ac si dixisset angelus: Septuaginta sabbatici sunt decisi. Hoc etiam inde patet, quod istud spatium dierum brevius, et nimis angustum sit tanto implendo mysterio; item quod reipsa tempore 70 hebdomadum dierum, seu spatio 490 dierum nihil eorum contigerit, quæ a Daniele prædicuntur; non enim tunc occisus est Christus, non attritus populus, etc. Adeoque in hac prophetia per 70 hebdomades intelliguntur 490 anni.

Sensus vero prophetiæ est hic: Septuaginta hebdomades annorum, seu anni 490 abbreviatae, seu decimæ, vel definitæ sunt, ut deleatur iniquitas: nam antequam finem habituræ sint, finem habebit peccatum, et adducetur justitia sempiterna; quia a decreto regis Persarum, quo permittetur iterum ædificari Jerusalem, fluent septem hebdomades annorum et sexaginta duæ, id est sexaginta novem, et tunc adveniet Christus dux, et incipiet ministerium suum obire; quod factum fuit in Christi baptismo, quando jam per annos 30 natus, incepit prædicare et ducem populi agere. Post completas autem illas 69 hebdomades, id est post 483 annos occidetur Christus, scilicet in decursu hebdomadis septuagesimæ; nam in ultima hebdomada ministerium suum obibat, confirmabit pactum, seu Novum Testamentum multis exhortationibus, miraculis, sacramentis, etc. In dimidio autem istius ultimæ hebdomadis, id est anno tertio completo, et quarto currente,

deficiet, seu abolebitur hostia et sacrificium V. Legis; quia tunc Christus in cruce moriens se ipsum immolabit, et dabit in hostiam Legis Novæ: sed populus, qui eum negaturus et occisurus est, non manebit amplius ejus populus, et dissipabitur a duce venturo, scilicet a Tito imperatore civitas et templum subvertentur; eritque completa desolatio, quæ usque ad finem mundi perseverabit.

§ II. — AN HÆC PROPHETIA AGAT DE CHRISTO SEU MESSIA.

Resp. et dico: Hæc prophetia de solo Messia seu Christo Domino, Salvatore nostro, intelligi debet et potest.

Prob. I. Quia ipsi soli adaptari possunt characteres omnes a Daniele delineati. Nam

1. Dicitur *Messias* absolute, et sine addito, græcè *Christus*, latine *Unctus*; quod nomen absolute sumptum, et sine addito, nusquam in S. Scripturis tribuitur, nisi vero Christo Redemptori.

2. Vocatur *dux*; dicit enim: *Usque ad Christum ducem*. Hunc autem titulum Christo tribuit Isaias cap. LV, 4: *Ecce testem populi dedi eum, ducem ac præceptorem gentibus*. Et Michæ V, 2: *Et tu Bethleem Ephrata, parvulus es in millibus Juda; ex te mihi egredietur, qui sit dominator in Israel*.

3. Vocatur *Sanctus sanctorum*. Atqui hoc nemini potest attribui nisi soli Christo, de quo psal. XV, 10, dicitur: *Non dabis Sanctum tuum videre corruptionem*. Item Isaiæ XII, 6: *Magnus in medio tui Sanctus Israel*. Ibidem cap. XLV, 8: *Nubes pluant Justum*, etc.

Prob. II. ex adjunctis, quæ Daniel commemorat. Ait enim, illis septimanis transactis, finiendam prævaricationem, delendam iniquitatem, et expiandum peccatum. Atqui hoc idem prædicitur de Christo Isaiæ I, 18, et cap. IV, 4, et psal. CXXIX, 7, etc. Deinde dicit Christum illum, de quo loquitur, firmatum esse *pactum*. Hoc autem de Messia similiter prædictum est Isaiæ LV, 3: *Feriam vobiscum pactum sempiternum, misericordias David fideles*. Insuper de suo Christo dicit: *Deficiet hostia et sacrificium, seu, ut dicitur hebraice, cessare faciet sacrificium et munus*. Atqui hoc de Messia etiam prædixerunt Isaias cap. I, 11, Jeremias cap. VI, 20, et Amos cap. V, 21. Denique dicit tunc adducendam esse justitiam sempiternam. Atqui hoc idem de Messia prædicitur psal. LXXI, 7: *Orietur in diebus ejus justitia*. Isaiæ LIII, 11, et Jerem. XXXIII, 15. Ergo, etc.

Prob. III. Daniel prædicit suum Christum occidendum, a populo judaico negandum, seu deserendum, etc. Occidendum autem fore Messiam, prophetarunt David, psalm. II, 2, Isaias cap. LIII, 8, Jeremias cap. XI, 9. Futurum vero, ut a suis, seu a populo judaico derelinqueretur, prædixerunt David, psalm. LXVIII, 21, Isaias cap. LXIII, 5 et Zacharias cap. XIII, 7. Immolandum pro peccatis nostris diserte prænararunt Isaias cap. LIII, 4 et seq. ac Jeremias, Thren. IV, 20. Ergo Christus, quem

Daniel prædixit occidendum et deserendum a suis, seu a populo judaico, est verus atque olim expectatus Messias.

Adde, quod desolatio, quam prædixit Daniel post mortem Christi venturam, non possit intelligi alia, quam excidium jerosolymitanum per Titum et Vespasianum; sicut etiam intellexit ipse Christus Matth. XXIV, 15. Quod etiam probari potest ex eo, quod idem excidium post mortem Christi futurum prædixerit Isaias cap. VI, 11, et cap. XXV, 2, item Zacharias cap. XII, 8 et cap. XIV, 2. Unde S. Chrysost., orat. 3 contra Judæos ita perorat: *Tam diuturnum tempus jam elapsam, nullum Judæis vestigium vel initium felicitis mutationis ad hunc usque diem ostentet; cum tamen instaurare templum sæpius tentaverint. Hoc enim semel, bis ac tertio aggressi, sub Adriano, et Constantino, ac Juliano, repressi sunt, tum quidem a militibus, postremo tandem ab igne e fundamentis erumpente, et intempestive eorum conatus reprimente*.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.—Obj. I. cum R. Salomone, dicto *Jarchi*: Nihil aliud vult Daniel, quam prædicere quid populo judaico triste ac durum futurum sit a prima templi destructione, per Nabuchodonosorem, usque ad secundam per Titum. Nam ab illa prima usque ad hanc secundam fluxerunt 490 anni, id est 70 hebdomadæ annorum. In prima illa afflictione Judæi non fuerunt adeo graviter afflicti; sed in hac secunda gravissimo et durissimo jugo opprimuntur, in pœnam et ultionem peccatorum suorum: ut tandem correpti et emendati, vere pœnitentes ad Deum recurrant: et tunc finem accipiet peccatum, delebitur iniquitas, adducetur justitia sempiterna; et tunc tandem implebuntur omnes prophetiæ de Messia.

R. neg. assumpt., 1. quia falsum est, quod Daniel voluerit prophetare afflictiones futuras Judæorum: sed potius angelus Danielem tristem consolatur et recreat, dicens ante finem 70 hebdomadarum adfuturum Messiam, qui delebit peccatum, et populum in se credentem salvabit.

2. Falsum est, quod per *τὸ ab exitu sermonis* intelligi possit idem, ac: *a destructo templo*; tum quia Daniel prophetavit post primam destructionem templi, tum quia additur: *ut iterum edificetur Jerusalem*, quod naturaliter significat: *Ab exitu mandati regii, vel permissionis, ut iterum edificetur Jerusalem*, etc. Alias debuisset potius dicere: *Ab exitu sermonis, ut destruat templum*.

3. Licet verum sit, quod *abominatio desolationis* a Daniele prædicta, litteraliter completa sit in eversione urbis jerosolymitanæ ac templi; hebdomadæ tamen supputandæ sunt *usque ad Christum*, non usque ad destructionem factam a Tito et Vespasiano, seu usque ad Jerosolymorum vastationem. Nam hanc prænunciat Daniel recensita Christi occisione, et post hebdomadas jam exactas.

4. Falsum est quod Daniel velit dicere, Judæos ipsos deleturos peccatum per suam pœnitentiam, et

postea venturum Messiam: sed dicit Messiam illud deleturum, et adducturum justitiam sempiternam.

5. Falsum est, quod a prima eversione Jerusalem, usque ad secundam sub Tito tantum fluxerint 70 hebdomades, seu anni 490, sed fluxerunt anni ultra 650.

6. Quia etiamsi tantum fluxissent 490 anni usque ad excidium jerosolymitanum, equidem certum esset, quod Christus modo venisset. Nam Daniel dicit: *Usque ad Christum Ducem hebdomades septem, et hebdomades sexaginta duæ erunt*. Et iterum: *Post hebdomades sexaginta duas occidetur Christus*. Ergo illa saltem modo debent esse peracta; adeoque falsum est, quod Messias non sit venturus, donec ipsi pœnitentiam egerint. Et quare nunc pœnitentiam non agunt, ut ipsum cito videant, quem tam avidè expectant?

Obj. II. Dum Daniel dicit: *Ab exitu sermonis, etc.*, non intelligit determinatum tempus, seu initium hebdomadarum, sed subjectam materiam: quasi diceret: *Hic est sermo propheticus: ITERUM ÆDIFICABITUR JERUSALEM, etc.*

Prob. assumpt. Quia loquitur de duobus diversis Christis, adeoque de habentibus diversum initium; ergo non agit de aliquo initio, seu tempore determinato.

Prob. ant. Quia dicit futuras primo septem hebdomadas, deinde sexaginta duas, denique unam postremam, in qua secundus Christus est occidendus. Atqui sumendo duos Christos (quorum tamen neuter est verus Messias) et incertum initium hebdomadarum, illa prophetia invenietur perfecte completa; ergo dici potest, quod non agat de vero Messia.

Prob. min. Si primas septem hebdomades numeres ab eversione prima templi; tunc, juxta chronicon Hebræorum, incipies computare ab anno mundi 3338. Adde 7 hebdomadas, habebis annum 3387, qui est annus primus Cyri, qui Judæos a captivitate liberavit; adeoque ipse est ille Christus, quem Daniel prædixit futurum post 7 hebdomadas priores, de quo etiam Isaias dixit cap. XLV, 1: *Hæc dicit Dominus christo meo Cyro*.

Si autem connumeres ab eodem anno 3338 hebdomadas 62, pervenies, juxta chronologiam Hebræorum, ad annum mundi 3772, quo Romani Jerosolymam ascenderunt ad eam penitus destruendam, et ad tempora Agrippæ junioris, qui ante excidium urbis a Vespasiano imperatore occisus est: adeoque ille Agrippa est secundus Christus.

Si vero 7 hebdomadas numeres ab anno primo Darii, qui juxta chronologiam Hebræorum est annus mundi 3589, pervenies ad tempora Josue sacerdotis, et Nehemiæ, qui sub Artaxerxe rediverunt ad ædificandam Jerusalem. Si denique ab eodem anno Darii computes hebdomadas 62, ille explebuntur in excidio jerosolymitano, in quo Agrippa occisus est: atque ita prior Christus erit vel Nehemias, vel Josue, posterior Agrippa Aristobuli filius.

Resp. et chronologiam Hebræorum, et totam hanc expositionem scitere fabulis. Nam

1. Constat ex responsionibus ad obj. I, quod istæ hebdomadæ non possint inchoari a prima eversione templi.

2. Constat ex eisdem, ab illo tempore usque ad annum primum Cyri plures, quam 7 hebdomadas effluxisse; et plures quam 62 usque ad excidium jerosolymitanum.

3. Quia post excidium jerosolymitanum non est deleta Judæorum iniquitas, nec habent justitiam sempiternam: nam fatentur se propter peccata sua adhuc puniri et Messiam suum differri.

4. Epitheta, quæ Daniel attribuit suo Christo, nequeunt convenire Cyro. Nam Cyrus non fuit Sanctus sanctorum, nec auctor justitiæ sempiternæ, nec finitor peccati, etc., cum Isaiæ XLV, 2, dicatur ne quidem Deum cognovisse; nec ipse unquam fuit unctus. Quamvis enim ab Isaiâ vocetur sic, ita tamen tantum vocatur ex aliqua allusione ad reges Hebræorum, qui, quia uncti erant, satis sæpe vocantur *uncti*. Unde LXX vertunt: *Domino meo Cyro*.

Adde, quod Christus, de quo Daniel, tantum venire debuerit post 69 hebdomadas, et post reædificatam Jerusalem. Certum autem est, Cyrum mortuum fuisse, antequam illæ hebdomadæ inchoarentur, cum Jerusalem tantum reædificata sit sub Artaxerxe Longimano, qui fuit quartus Persarum rex. Hæc demonstratio tam clara et invicta visa fuit R. Aben-Ezra, ut in cap. IX Danielis scripserit: *Opinio ejus, qui dixit Cyrum esse Messiam, non est congrua*.

Ob easdem plane rationes nequeunt intelligi Agrippa, neque Josue sacerdos, neque Nehemias, neque Zorobabel, neque ulli alii. Nullus enim illorum fuit unctus in Ducem, Sanctus sanctorum, justitia seculorum, auctor novi fœderis, et abolitor veterum sacrificiorum: sed nec etiam illorum tempore finitæ sunt hebdomadæ Danielis.

Obj. III. Hebdomadæ illæ finitæ sunt in Antiocho Epiphane, qui, ut habetur lib. I Machab. cap. I, 25 et seq., omnia sacra Judæorum profanavit.

Probatur ex chronologia: Daniel istam visionem habuit anno primo Darii Medi, qui erat annus vigesimus primus captivitatis, ut constat ex cap. 10 v. 2, ubi dicitur Daniel luxisse tribus hebdomadibus, annorum scilicet, id est 21 annis, dum visionem hanc habuit. Ab illo ergo anno vigesimo primo, usque ad finem captivitatis, usque ad annum primum Cyri fluxerunt anni 49, id est priores 7 hebdomadæ; atque adeo Cyrus est primus Christus Danielis. Deinde Daniel numerat adhuc 62 hebdomadas, præterea adhuc unam, et insuper unam mediam. Illæ igitur 62 hebdomadæ, id est anni 434, sumendo initium ab initio captivitatis, desinunt ad exordium Antiochi Epiphani: deinde sequitur ultima hebdomada, id est primum Antiochi septennium, sub quo occisus est Christus; id est, sacerdotes amoti et ejecti; tunc cessaverunt hostiæ et sacrificia, et sacra omnia profanata fuerunt: quod quidem duravit media hebdomada, id

est tribus annis, post quos templum a Juda Machabæo expurgatum fuit, I Machab. I, 62, et cap. IV, 52. Ita argumentatur, et hanc prophetiam pervertere et profanare conatur Marshamus Anglus, in chronico ægyptiaco ad sæculum XVIII.

R. hanc interpretationem in homine, qui Christum advenisse admittit, uti haud dubie admittit Marshamus, ferri non posse.

1. Quia ipsius Christi verbis manifeste repugnat: Nam Christus Matth. XXIV asseverat, Danielis prophetiam ætate sua nondum quoad omnia impletam fuisse, sed implendam demum in ultimo gentis judaicæ excidio;

2. Quia falsum est Danielem numerare 70 hebdomadas, et unam mediam.

3. Falsum est illas hebdomadas ita posse dividi, ut septem priores incipiant ab anno 21 captivitatis, et 62 posteriores ab anno primo ejusdem captivitatis. Quid enim absurdius quam posteriores incipere 21 annis ante priores?

4. Falsum est, primum annum Darii Medi, quo angelus locutus est Danieli, incidere in annum 21 captivitatis. Incidit enim in annum circiter penultimum, seu circa finem captivitatis: nam Daniel eo anno dicit se ex libris, puta ex prophetia Jeremiæ, intellexisse, quod instaret finis numeri 70 annorum captivitatis, de quo factus fuerat sermo ad Jeremiam prophetam.

5. Falsum est, quod illæ tres hebdomadæ, quibus planxit Daniel, fuerint annorum: nam aperte dicit cap. X, 2: *Lugebam trium hebdomadarum diebus*. Et *ÿ. 3: Neque unguento unctus sum donec complerentur trium hebdomadarum dies*.

6. Falsum est, quod sub Antiochò Epiphane impleta sint ea, quæ prædixit angelus Gabriel. Quid enim? An tempore Antiochi peccato finis est impositus, et adducta justitia sempiterna? An unctus est Sanctus sanctorum? An civitas Jerusalem eversa? An desolatio permanens fuit? Nequaquam. Ea tamen omnia Danieli prænuntiantur.

7. Falsum est, quod per *is occidetur Christus*, intelligi possit: *Amovebuntur sacerdotes*.

Inst. Græce habetur: *Peribit unctio*, quod apte significat ministerium sacerdotum.

R. neg. assumpt. Nam dictio hebraica *Ichared* denotat supplicium mortis, ut patet ex collatione hujus loci cum Levit. XVII, 14, et III Reg. XVIII, 4. Unde melius vertit Symmachus: *Excidetur Christus*, et Aquila: *Peribit Unctus*.

Obj. IV. cum Isaac Orobio, Judæo hispalensi: Fuit quidem Judæis promissus Messia adventus intra spatium 70 hebdomadarum, si nempe intra istud tempus respicerent, ac seriam agerent penitentiam; quam cum non egerint, dilatus est ejus adventus.

R. Præterquam quod prophetia Danielis non possit intelligi conditionate, neg. assumpt., quia Judæi intra illud tempus respuerunt. Nunquam enim meliores, et ab idololatria magis alieni fuerunt, quam post captivitatem babylonicam. Unde lib. II Machab. cap. III

dicitur: *Cum sancta civitas habitaretur in omni pace, leges etiam adhuc optime custodirentur, propter Oniæ pontificis pietatem, et animos odio habentes malum*. Ergo non est dilatus adventus Messia, quia non respuerunt.

Inst. cum eodem, cujus hæc sunt verba formalia: *Daniel per Christum non intelligit Messiam seu Christum filium Davidis, sed primum sacerdotem, qui cum, et post Nehemiam regnavit, utrumque jus, et ecclesiasticum, et quasi regium in populo exercens, qui ideo vocatur « Dux et Unctus: » quo mixto sacerdotum regimine populus per sexaginta duas hebdomadas variis cum fortunis perseveravit; tandem in medio septuagesimæ ultimo sacerdote Ananæo occiso, additur: « Et non ei; » id est, non amplius successor aliquis fuit, isque appellatur simpliciter « Unctus, » non « Princeps: » quippe jam a pluribus annis regiam potestatem herodiana domus occupaverat.*

R. explicationem illam nullo modo concordare cum veritate historica. Nam primus sacerdos fuit Josus seu Josue, qui rediit cum Zorobabele, et mox, cum populus rediisset, pontificatum gessit: Nehemias vero invenit Eliasib sacerdotem magnum, II Esdræ III, 1, qui fuit tertius, et nepos Josue, II Esdræ XII. Sed ille primus sacerdos venit ab initio solutæ captivitatis; adeoque non venit, nec est unctus post 7 hebdomades.

Falsum est etiam, primos illos sacerdotes, eorumque successores spatio 62 hebdomadarum exercuisse jus ecclesiasticum, et quasi regium, in populum. Nam primi sacerdotes, qui jus quasi regium, in populum exercuerunt, fuerunt Machabæi; a quorum tempore usque ad Herodem certo non possunt inveniri 62 hebdomades.

Obj. V. Non dicit propheta: *Septuaginta hebdomadæ annorum*, sed simpliciter: *Septuaginta hebdomadæ*. Ergo eodem jure, quo nos intelligimus hebdomadas annorum, intelligi possunt hebdomadæ jubilarum, id est, anni 24,500, vel hebdomadæ sæculorum, id est, anni 49,000, annorum.

R. neg. consequ. 1. quia in Scriptura notæ sunt hebdomadæ dierum et annorum, non vero hebdomadæ jubilarum aut sæculorum; 2. quia non fuisset hæc prophetia Danieli, viro desideriorum, desideranti liberationem populi sui per Messiam, solatium, sed magna afflictio, si tot annorum myriades debuissent effluere, antequam Christus adveniret. 3. Quia illæ hebdomadæ debebant compleri ante totalem destructionem urbis et templi, quæ jam diu facta est.

Eisdem fere rationibus refelli possent illi, qui intelligerent hebdomadas olympiadam, sive quatuor annorum, adeoque 1,960 annos. Deinde nulli, nisi Græci, illo tempore computabant per olympiades.

Obj. VI. cum Harduino in *Chron. Veteris Testamenti*: Hoc Danielis vaticinium quidem de solo Christo potest ac debet intelligi: solus enim ille est, qui antonomastice *Christus* appellari potest. Sed tamen impletum dici potest non in ipso Christo, sed in duplici ejus typo, videlicet Cyro rege Persarum, qui Judæos

liberavit, et Onia summo Judæorum pontifice, qui sub Antiocho Epiphane interfectus est: quod si admittatur, et hebdomades in duas partes distribuuntur, et utraque pars incipiat ab exitu sermonis Jeremiæ, quo prædixit cap. XXV et XXIX, fore ut post 70 captivitatis annos ædificaretur iterum Jerusalem, hoc est ab ipso captivitatis anno primo, omnia quadrabunt: septem enim priores hebdomadæ desinent in Cyrum, quando in Persia regnare coepit, 22 circiter annis antequam babylonicum imperium iniret, et Judæos liberaret; 63 autem posteriores in Juda Machabæo et templi repurgatione terminabuntur; ita ut in medio postremæ hebdomadis occidatur alter verus Messia typus, Onias summus Judæorum pontifex.

R. hanc Danielis expositionem nullo modo subsistere, et in viro catholico, multo minus quam in heterodoxo tolerari posse: cum omnibus Ecclesiæ patribus, totique adeo Ecclesiæ traditioni adversetur, Judæis faveat, et præterea secum ipsa pugnare videatur, ac multiplici incommodo laborare.

1. Enim non satis apparet, quo pacto duo hæc cohaereant, quod nempe ista prophetia de solo vero Messia intelligatur, et in aliis tamen, quam in ipso impleta sit. Impleri enim debuit in eo ipso, de quo sermo erat; alias enim angelus falsum dixisset, nec quid sibi prænuntiabatur intelligere potuisset Daniel, nec cum vaticinio eventus congrueret.

2. Si a Judæis et heterodoxis hebdomades in duas partes dividi nequeant, nec possit ab iis duplex Christus distingui, multo minus ab eo, qui Vulgatæ nostræ versioni adhæret; cum illa diserte asserat, usque ad Christum Ducem (qui primo nominatur) fore hebdomades septem et sexaginta duas; non itaque septem duntaxat.

3. Exitus sermonis, de quo verba facit angelus, non est sermonis præteriti, et a Jeremia prolati, sed aliquando proferendi, seu edicti ut instauraretur Jerusalem.

4. Absurdum videtur 7 priores hebdomades, et posteriores 63 ab eodem initio, eodemque temporis puncto repetere.

5. Ab angelo non debuit spectari aut memorari initium regni persici in Cyro, sed babylonici duntaxat; cum hoc solum, non vero illud, ad angeli propositum et Danielis solatium faceret. Neque enim Judæos solvit Cyrus cum Persis imperare coepit, sed viginti et amplius annis posthac, cum nempe babylonicum regnum est auspicatus.

6. Oniæ mors, Antiochi furor, templi repurgatio, an tanti momenti erant, ut propterea angelum mitti oporteret, et tam nobile vaticinium condi? An in iis Danielis totiusque judaicæ gentis afflictæ spes ac promissa reposita erant?

7. Denique an quispiam catholicus affirmare audeat tunc finem accepisse peccatum, deletam fuisse orbis iniquitatem, adductam esse justitiam sempiternam, et unctum fuisse Sanctum sanctorum? Quis dicat Oniam extitisse illum Christum, qui a Judæis negandus ac reprobandus toties in Scripturis prædici-

tur, aut post Oniæ necem ac propter illam exterminatam fuisse judaicam gentem, Jerusalem eversam, et templum solo æquatam? An desolatio, quæ tunc illata est, perpetua fuit, et ad mundi usque finem perseveratura est? An omnes tunc figuræ, visiones et prophetiæ impletæ sunt? Quæ tamen omnia apud vulgatum interpretem exstant. Plura de hac materia videri possunt apud Tournely in tractatu de Incarnatione, et apud A Lapide in caput IX Danielis.

§ III. — QUANDONAM HEBDOMADÆ DANIELIS SUMPSERINT INITIUM.

Resp. Certum est ex antedictis, quod initium sumpserint ab exitu sermonis, ut iterum ædificetur Jerusalem; id est, ab aliquo edicto regio dante Judæis facultatem revertendi in Judæam, et reedificandi Jerusalem.

Porro quatuor fuerunt a regibus Persarum data edicta in gratiam Judæorum; primum a Cyro, anno regni sui primo; dicitur enim lib. I Esdræ cap. I, 1: *In anno primo Cyri regis Persarum . . . suscitavit Dominus spiritum Cyri regis Persarum, et traduxit vocem in omni regno suo, etiam per Scripturam, dicens: 2: Hæc dicit Cyrus rex Persarum: Omnia regna terræ dedit mihi Dominus Deus celi, et ipse præcepit mihi ut ædificarem ei domum in Jerusalem, quæ est in Judæa. 3. Quis est in vobis de universo populo ejus? Sit Deus illius cum ipso. Ascendat in Jerusalem, et ædificet domum Domini Dei Israel.*

Edictum secundum est, quo Darius Hystaspis confirmat edictum Cyri, contra hostes Judæorum, qui ipsos tandiu ab ædificando templo impediverant, lib. I Esdræ cap. VI.

Tertium edictum dedit Artaxerxes anno regni sui septimo, ibidem cap. VII, et anno vigesimo dedit quartum, lib. II Esdræ cap. II.

Quia igitur varia decreta in gratiam Judæorum a regibus Persarum data sunt: inde factum videtur, quod etiam inter christianos de initio 70 hebdomadarum variæ ortæ sint opiniones. Etenim aliqui asserunt, earum initium figendum esse in anno primo Cyri: alii hebdomades incipiunt ab anno secundo Darii Hystaspis, alii ab anno septimo Artaxerxis Longimani, et alii denique ab anno ejus vigesimo. Antequam autem in hac opinionum varietate mentem nostram aperiamus, nonnulla majoris claritatis gratia prænotanda sunt. Sit igitur

SECTIO PRIMA

NONNULLA PRÆNOTANTUR.

Nota 1, quod ex statim memorato circa initium 70 hebdomadarum dissidio nullatenus sublevetur Judæorum causa: undecumque enim hebdomadarum exordium deducatur, certum est eas jam pridem esse elapsas, atque adeo Messiam dudum advenisse.

Nota 2, has hebdomadas ab angelo in partes distribui. Primo enim septem memorat, deinde sexaginta duas, tum ultimam, quam etiam in duo partitur, idque pro more Judæorum, qui perfectum ac